

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوسَىٰ (البقرہ پ)

فرمایا اللہ تعالیٰ نے اور نہ آپ اپنی نسانی خواہش سے بناتے ہیں آپ کا اشارہ دہی ہے جو ان پر بھی جاتی ہے

معارف القرآن

جَوَامِعُ الْحِكْمِ

یعنی

پہل حدیث

حضرت مولانا مفتی محمد شفیع صاحب رحمۃ اللہ علیہ
مفتی اعظم پاکستان

مَكْتَبَةُ فَاَرْوَقِيَهْ

ہزارہ روڈ ○ حسن ابدال ○ ضلع انگ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رسول مقبول صلی اللہ علیہ وسلم نے فرمایا کہ جو شخص میری امت کے نایب کے واسطے دین کے کام کی چالیس حدیثیں سناوے گا اور حفظ کرے

۱۔ رواہ ابن عدی عن ابن عباسؓ وابن البخار عن ابی سعیدؓ۔ کذا فی الجامع الصغیر
۲۔ حفظ حدیث کے دو طریق ہیں، زبانی یاد کر کے لوگوں کو پہنچا دے یا لکھ کر شائع کر دے۔
اس لیے وعدہ حدیث میں وہ لوگ بھی داخل ہیں جو چہل حدیث طبع کر کر شائع کرتے ہیں، اس صورت میں چہل حدیث کا نسخہ اس عظیم الشان ثواب کا مستحق بنا دیتا ہے۔ اس قدر ہلکے الوصول اور عظیم الشان ثواب سے بھی اگر کوئی محروم رہے تو اس کی قسمت منہ سے: قال النورانی فی اول اربعینہ: قد روینا عن علی وابن مسعود ومعاذ بن جبلؓ ابی الدرداءؓ وابن عمرؓ وابن عباسؓ وابی ہریرۃؓ وابی سعید الخدریؓ رضی اللہ عنہم من طرق کثیرۃ بروایات متنوعۃ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال من حفظ علی امتی اربعین حدیثا اھد و اتقن الحافظ علیؓ اھ، حدیث ضعیف اھ و قد اتقن العلماء علی اجواز العمل بالحدیث الضعیف فی فضائل الاعمال اھ و قال الحافظ ابن حجرؒ فی التلخیص روی من ثلثۃ عشر من الصحابۃ رضی اللہ عنہم۔ کذا فی مقدمۃ لامع الداری شرح البخاری ص ۱۵۴۔

گا، خدا تعالیٰ اس کو قیامت کے دن عالموں اور شہیدوں کی جماعت میں اٹھا دے گا اور فرمائے گا کہ جس دروازے سے چلے جنت میں داخل ہو جاؤ۔
عظیم الشان ثواب کے لیے سینکڑوں علمائے امت نے اپنے اپنے طرز پر چہل حدیث لکھیں جو مقبول و مفید عام ہوئیں۔

میری حیثیت اور حوصلہ سے بہت زیادہ تھا کہ اس میدان میں قدم رکھتا لیکن جب آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کی مختصر سوانح حیاتؒ سیرت خاتم الانبیاءؐ اس غرض سے لکھی کہ مبتدیوں اور عورتوں کو پڑھائی جائے تو مناسب معلوم ہوا کہ آخر میں کچھ احادیث کے مختصر جملے بھی درج کیے جائیں جن کو مبتدی بھی یاد کر سکیں۔

اس ذیل میں خیال آیا کہ پوری چالیس حدیثیں کر دی جائیں تاکہ اس کے یاد کرنے والے چہل حدیث کے عظیم الشان ثواب کے بھی مستحق ہو جائیں اور شاید ان کی برکت سے یہ سراپا گنہگار بھی ان بزرگوں کے خدام میں شمار ہو جائے۔ وَمَا ذَاكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ۔ رمدہ، مشکوٰۃ، و فی مشکوٰۃ
تنبیہ: ۱۔ یہ احادیث سب نہایت صحیح اور قوی، بخاری و مسلم کی حدیثیں ہیں۔ ۲۔ چونکہ آج کل عام طور پر مسلمانوں کی اخلاقی حالت زیادہ تباہ ہوتی جا رہی ہے اور بچپن میں تعلیم اخلاق مؤثر بھی زیادہ ہوتی ہے۔ اس لیے اکثر احادیث وہی درج کی ہیں جو اعلیٰ اخلاق اور تہذیب

وتمدن کے زریں اصول ہیں۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ
بِالنِّيَّاتِ

سارے عمل نیت سے ہیں۔
(بخاری و مسلم)

حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى
الْمُسْلِمِ خَمْسٌ
رَدُّ السَّلَامِ وَعِيَادَةُ
الْمَرِيضِ وَإِتِّبَاعُ
الْجَنَائِزِ وَإِجَابَةُ
الدَّعْوَةِ وَتَشْمِيمَةُ
الْعَاطِسِ

مسلمان کے مسلمان پر پانچ حق
ہیں۔ ۱۔ سلام کا جواب دینا۔
۲۔ مریض کی مزاج پرسی کرنا۔
۳۔ جنازہ کے ساتھ جانا۔
۴۔ اس کی دعوت قبول کرنا۔
۵۔ چھینک کا جواب یَرْحَمُكَ
اللہ کہہ کر دینا۔

(بخاری و مسلم، ترغیب)

لہ: یعنی اچھی نیت سے اچھے اور بُری نیت سے بُرے ہو جاتے ہیں۔ منہ

۱۱/۶/۱

لَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ
لَا يَرْحَمُ النَّاسَ

اللہ تعالیٰ اس شخص پر رحم نہیں
کرتا جو لوگوں پر رحم نہ کرے۔

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ
قَتَاتٌ

چغل خور جنت میں نہ جائے گا۔
(بخاری و مسلم)

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ
قَاطِعٌ

رشتہ قطع کرنے والا جنت میں
نہ جائے گا۔

الْظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ

ظلم قیامت کے روز اندھیروں کی
صورت میں ہوگا۔ (بخاری و مسلم)

مَا أَسْفَلَ مِنْ
الْكَعْبَيْنِ مِنَ الْأَزَارِ
فِي النَّارِ

ٹخنوں کا جو حصہ پائجامہ کے نیچے
رہے گا وہ جہنم میں جائے گا۔
(بخاری و مسلم)

۳

۴

۵

۶

۷

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ
الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ
وَيَدِهِ - (بخاری و مسلم)

مسلمان تو وہی ہے جس کی زبان
اور ہاتھ کی ایذا سے مسلمان محفوظ
رہیں۔

مَنْ يَحْرَمُ الرِّفْقَ
يُحْرَمُ الْخَيْرَ كُلَّهُ -
(بخاری و مسلم)

جو شخص نرم عادت سے محروم
رہا وہ ساری بھلائی سے
محروم رہا۔

لَيْسَ الشَّدِيدُ
بِالصُّرْعَةِ إِنَّمَا
الشَّدِيدُ الَّذِي
يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ
الْغَضَبِ -

پہلوان وہ شخص نہیں جو لوگوں کو
بچھاڑ دے۔ بلکہ پہلوان وہی شخص
ہے جو غصے کے وقت اپنے
نفس پر قابو رکھے۔

إِذَا لَمْ تَسْجُحْ فَأَصْنَعْ
مَا شِئْتَ -

جب تم جیانا نہ کرو تو جو چاہے
کرو۔

یعنی جب جیانا ہی نہیں تو ساری برائیاں برابر ہیں۔

أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى
اللَّهِ أَدْوَمُهَا وَإِنْ
قَتَلَ - (بخاری و مسلم)

اللہ کے نزدیک سب عملوں میں
وہ زیادہ محبوب ہے۔ جو دائمی
ہو اگرچہ تھوڑا ہو۔

لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ
بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ أَوْ
تَصَاوِيرُ -

اس گھر میں (رحمت) کے فرشتے
نہیں آتے جس میں کتا یا تصویروں
ہوں۔

إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ
إِلَى أَحْسَنِكُمْ أَخْلَاقًا -
(بخاری و مسلم)

تم میں سے وہ شخص میرے
نزدیک زیادہ محبوب ہے جو
زیادہ خلیق ہے۔

الدُّنْيَا سَجْنُ الْمُؤْمِنِ
وَجَنَّتُ الْكَافِرِ -
(بخاری و مسلم)

دنیا مسلمان کے لیے قید خانہ
اور کافر کے لیے جنت
ہے۔

(۱۶)

لَا يَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ
أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ
فَوْقَ ثَلَاثَ لَيَالٍ -
(بخاری و مسلم)

(۱۷)

لَا يُلْدَغُ الْمَرْءُ مِنْ
حُجْرٍ وَاحِدٍ مَرَّتَيْنِ -

(۱۸)

أَلْغِنِي غِنَى النَّفْسِ
(بخاری و مسلم)

(۱۹)

كُنْ فِي الدُّنْيَا
كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ
عَابِرُ سَبِيلٍ -

مسلمان کے لئے حلال نہیں کہ تین
دن سے زیادہ اپنے مسلمان
بھائی سے قطع تعلق رکھے۔

انسان کو ایک ہی سو راج سے
دو مرتبہ نہیں ڈسا جاسکتا۔ (بخاری و مسلم)

حقیقی غنا، دل کا غنا
ہوتا ہے۔

دنیا میں ایسے رہو جیسے کوئی
مسافر یا رہگذر رہتا ہے۔

(بخاری)

۱۷/۱
۱۸/۱
۱۹/۱
۲۰/۱
۲۱/۱
۲۲/۱
۲۳/۱
۲۴/۱
۲۵/۱
۲۶/۱
۲۷/۱
۲۸/۱
۲۹/۱
۳۰/۱
۳۱/۱
۳۲/۱
۳۳/۱
۳۴/۱
۳۵/۱
۳۶/۱
۳۷/۱
۳۸/۱
۳۹/۱
۴۰/۱
۴۱/۱
۴۲/۱
۴۳/۱
۴۴/۱
۴۵/۱
۴۶/۱
۴۷/۱
۴۸/۱
۴۹/۱
۵۰/۱
۵۱/۱
۵۲/۱
۵۳/۱
۵۴/۱
۵۵/۱
۵۶/۱
۵۷/۱
۵۸/۱
۵۹/۱
۶۰/۱
۶۱/۱
۶۲/۱
۶۳/۱
۶۴/۱
۶۵/۱
۶۶/۱
۶۷/۱
۶۸/۱
۶۹/۱
۷۰/۱
۷۱/۱
۷۲/۱
۷۳/۱
۷۴/۱
۷۵/۱
۷۶/۱
۷۷/۱
۷۸/۱
۷۹/۱
۸۰/۱
۸۱/۱
۸۲/۱
۸۳/۱
۸۴/۱
۸۵/۱
۸۶/۱
۸۷/۱
۸۸/۱
۸۹/۱
۹۰/۱
۹۱/۱
۹۲/۱
۹۳/۱
۹۴/۱
۹۵/۱
۹۶/۱
۹۷/۱
۹۸/۱
۹۹/۱
۱۰۰/۱
۱۰۱/۱
۱۰۲/۱
۱۰۳/۱
۱۰۴/۱
۱۰۵/۱
۱۰۶/۱
۱۰۷/۱
۱۰۸/۱
۱۰۹/۱
۱۱۰/۱
۱۱۱/۱
۱۱۲/۱
۱۱۳/۱
۱۱۴/۱
۱۱۵/۱
۱۱۶/۱
۱۱۷/۱
۱۱۸/۱
۱۱۹/۱
۱۲۰/۱
۱۲۱/۱
۱۲۲/۱
۱۲۳/۱
۱۲۴/۱
۱۲۵/۱
۱۲۶/۱
۱۲۷/۱
۱۲۸/۱
۱۲۹/۱
۱۳۰/۱
۱۳۱/۱
۱۳۲/۱
۱۳۳/۱
۱۳۴/۱
۱۳۵/۱
۱۳۶/۱
۱۳۷/۱
۱۳۸/۱
۱۳۹/۱
۱۴۰/۱
۱۴۱/۱
۱۴۲/۱
۱۴۳/۱
۱۴۴/۱
۱۴۵/۱
۱۴۶/۱
۱۴۷/۱
۱۴۸/۱
۱۴۹/۱
۱۵۰/۱
۱۵۱/۱
۱۵۲/۱
۱۵۳/۱
۱۵۴/۱
۱۵۵/۱
۱۵۶/۱
۱۵۷/۱
۱۵۸/۱
۱۵۹/۱
۱۶۰/۱
۱۶۱/۱
۱۶۲/۱
۱۶۳/۱
۱۶۴/۱
۱۶۵/۱
۱۶۶/۱
۱۶۷/۱
۱۶۸/۱
۱۶۹/۱
۱۷۰/۱
۱۷۱/۱
۱۷۲/۱
۱۷۳/۱
۱۷۴/۱
۱۷۵/۱
۱۷۶/۱
۱۷۷/۱
۱۷۸/۱
۱۷۹/۱
۱۸۰/۱
۱۸۱/۱
۱۸۲/۱
۱۸۳/۱
۱۸۴/۱
۱۸۵/۱
۱۸۶/۱
۱۸۷/۱
۱۸۸/۱
۱۸۹/۱
۱۹۰/۱
۱۹۱/۱
۱۹۲/۱
۱۹۳/۱
۱۹۴/۱
۱۹۵/۱
۱۹۶/۱
۱۹۷/۱
۱۹۸/۱
۱۹۹/۱
۲۰۰/۱
۲۰۱/۱
۲۰۲/۱
۲۰۳/۱
۲۰۴/۱
۲۰۵/۱
۲۰۶/۱
۲۰۷/۱
۲۰۸/۱
۲۰۹/۱
۲۱۰/۱
۲۱۱/۱
۲۱۲/۱
۲۱۳/۱
۲۱۴/۱
۲۱۵/۱
۲۱۶/۱
۲۱۷/۱
۲۱۸/۱
۲۱۹/۱
۲۲۰/۱
۲۲۱/۱
۲۲۲/۱
۲۲۳/۱
۲۲۴/۱
۲۲۵/۱
۲۲۶/۱
۲۲۷/۱
۲۲۸/۱
۲۲۹/۱
۲۳۰/۱
۲۳۱/۱
۲۳۲/۱
۲۳۳/۱
۲۳۴/۱
۲۳۵/۱
۲۳۶/۱
۲۳۷/۱
۲۳۸/۱
۲۳۹/۱
۲۴۰/۱
۲۴۱/۱
۲۴۲/۱
۲۴۳/۱
۲۴۴/۱
۲۴۵/۱
۲۴۶/۱
۲۴۷/۱
۲۴۸/۱
۲۴۹/۱
۲۵۰/۱
۲۵۱/۱
۲۵۲/۱
۲۵۳/۱
۲۵۴/۱
۲۵۵/۱
۲۵۶/۱
۲۵۷/۱
۲۵۸/۱
۲۵۹/۱
۲۶۰/۱
۲۶۱/۱
۲۶۲/۱
۲۶۳/۱
۲۶۴/۱
۲۶۵/۱
۲۶۶/۱
۲۶۷/۱
۲۶۸/۱
۲۶۹/۱
۲۷۰/۱
۲۷۱/۱
۲۷۲/۱
۲۷۳/۱
۲۷۴/۱
۲۷۵/۱
۲۷۶/۱
۲۷۷/۱
۲۷۸/۱
۲۷۹/۱
۲۸۰/۱
۲۸۱/۱
۲۸۲/۱
۲۸۳/۱
۲۸۴/۱
۲۸۵/۱
۲۸۶/۱
۲۸۷/۱
۲۸۸/۱
۲۸۹/۱
۲۹۰/۱
۲۹۱/۱
۲۹۲/۱
۲۹۳/۱
۲۹۴/۱
۲۹۵/۱
۲۹۶/۱
۲۹۷/۱
۲۹۸/۱
۲۹۹/۱
۳۰۰/۱
۳۰۱/۱
۳۰۲/۱
۳۰۳/۱
۳۰۴/۱
۳۰۵/۱
۳۰۶/۱
۳۰۷/۱
۳۰۸/۱
۳۰۹/۱
۳۱۰/۱
۳۱۱/۱
۳۱۲/۱
۳۱۳/۱
۳۱۴/۱
۳۱۵/۱
۳۱۶/۱
۳۱۷/۱
۳۱۸/۱
۳۱۹/۱
۳۲۰/۱
۳۲۱/۱
۳۲۲/۱
۳۲۳/۱
۳۲۴/۱
۳۲۵/۱
۳۲۶/۱
۳۲۷/۱
۳۲۸/۱
۳۲۹/۱
۳۳۰/۱
۳۳۱/۱
۳۳۲/۱
۳۳۳/۱
۳۳۴/۱
۳۳۵/۱
۳۳۶/۱
۳۳۷/۱
۳۳۸/۱
۳۳۹/۱
۳۴۰/۱
۳۴۱/۱
۳۴۲/۱
۳۴۳/۱
۳۴۴/۱
۳۴۵/۱
۳۴۶/۱
۳۴۷/۱
۳۴۸/۱
۳۴۹/۱
۳۵۰/۱
۳۵۱/۱
۳۵۲/۱
۳۵۳/۱
۳۵۴/۱
۳۵۵/۱
۳۵۶/۱
۳۵۷/۱
۳۵۸/۱
۳۵۹/۱
۳۶۰/۱
۳۶۱/۱
۳۶۲/۱
۳۶۳/۱
۳۶۴/۱
۳۶۵/۱
۳۶۶/۱
۳۶۷/۱
۳۶۸/۱
۳۶۹/۱
۳۷۰/۱
۳۷۱/۱
۳۷۲/۱
۳۷۳/۱
۳۷۴/۱
۳۷۵/۱
۳۷۶/۱
۳۷۷/۱
۳۷۸/۱
۳۷۹/۱
۳۸۰/۱
۳۸۱/۱
۳۸۲/۱
۳۸۳/۱
۳۸۴/۱
۳۸۵/۱
۳۸۶/۱
۳۸۷/۱
۳۸۸/۱
۳۸۹/۱
۳۹۰/۱
۳۹۱/۱
۳۹۲/۱
۳۹۳/۱
۳۹۴/۱
۳۹۵/۱
۳۹۶/۱
۳۹۷/۱
۳۹۸/۱
۳۹۹/۱
۴۰۰/۱
۴۰۱/۱
۴۰۲/۱
۴۰۳/۱
۴۰۴/۱
۴۰۵/۱
۴۰۶/۱
۴۰۷/۱
۴۰۸/۱
۴۰۹/۱
۴۱۰/۱
۴۱۱/۱
۴۱۲/۱
۴۱۳/۱
۴۱۴/۱
۴۱۵/۱
۴۱۶/۱
۴۱۷/۱
۴۱۸/۱
۴۱۹/۱
۴۲۰/۱
۴۲۱/۱
۴۲۲/۱
۴۲۳/۱
۴۲۴/۱
۴۲۵/۱
۴۲۶/۱
۴۲۷/۱
۴۲۸/۱
۴۲۹/۱
۴۳۰/۱
۴۳۱/۱
۴۳۲/۱
۴۳۳/۱
۴۳۴/۱
۴۳۵/۱
۴۳۶/۱
۴۳۷/۱
۴۳۸/۱
۴۳۹/۱
۴۴۰/۱
۴۴۱/۱
۴۴۲/۱
۴۴۳/۱
۴۴۴/۱
۴۴۵/۱
۴۴۶/۱
۴۴۷/۱
۴۴۸/۱
۴۴۹/۱
۴۵۰/۱
۴۵۱/۱
۴۵۲/۱
۴۵۳/۱
۴۵۴/۱
۴۵۵/۱
۴۵۶/۱
۴۵۷/۱
۴۵۸/۱
۴۵۹/۱
۴۶۰/۱
۴۶۱/۱
۴۶۲/۱
۴۶۳/۱
۴۶۴/۱
۴۶۵/۱
۴۶۶/۱
۴۶۷/۱
۴۶۸/۱
۴۶۹/۱
۴۷۰/۱
۴۷۱/۱
۴۷۲/۱
۴۷۳/۱
۴۷۴/۱
۴۷۵/۱
۴۷۶/۱
۴۷۷/۱
۴۷۸/۱
۴۷۹/۱
۴۸۰/۱
۴۸۱/۱
۴۸۲/۱
۴۸۳/۱
۴۸۴/۱
۴۸۵/۱
۴۸۶/۱
۴۸۷/۱
۴۸۸/۱
۴۸۹/۱
۴۹۰/۱
۴۹۱/۱
۴۹۲/۱
۴۹۳/۱
۴۹۴/۱
۴۹۵/۱
۴۹۶/۱
۴۹۷/۱
۴۹۸/۱
۴۹۹/۱
۵۰۰/۱
۵۰۱/۱
۵۰۲/۱
۵۰۳/۱
۵۰۴/۱
۵۰۵/۱
۵۰۶/۱
۵۰۷/۱
۵۰۸/۱
۵۰۹/۱
۵۱۰/۱
۵۱۱/۱
۵۱۲/۱
۵۱۳/۱
۵۱۴/۱
۵۱۵/۱
۵۱۶/۱
۵۱۷/۱
۵۱۸/۱
۵۱۹/۱
۵۲۰/۱
۵۲۱/۱
۵۲۲/۱
۵۲۳/۱
۵۲۴/۱
۵۲۵/۱
۵۲۶/۱
۵۲۷/۱
۵۲۸/۱
۵۲۹/۱
۵۳۰/۱
۵۳۱/۱
۵۳۲/۱
۵۳۳/۱
۵۳۴/۱
۵۳۵/۱
۵۳۶/۱
۵۳۷/۱
۵۳۸/۱
۵۳۹/۱
۵۴۰/۱
۵۴۱/۱
۵۴۲/۱
۵۴۳/۱
۵۴۴/۱
۵۴۵/۱
۵۴۶/۱
۵۴۷/۱
۵۴۸/۱
۵۴۹/۱
۵۵۰/۱
۵۵۱/۱
۵۵۲/۱
۵۵۳/۱
۵۵۴/۱
۵۵۵/۱
۵۵۶/۱
۵۵۷/۱
۵۵۸/۱
۵۵۹/۱
۵۶۰/۱
۵۶۱/۱
۵۶۲/۱
۵۶۳/۱
۵۶۴/۱
۵۶۵/۱
۵۶۶/۱
۵۶۷/۱
۵۶۸/۱
۵۶۹/۱
۵۷۰/۱
۵۷۱/۱
۵۷۲/۱
۵۷۳/۱
۵۷۴/۱
۵۷۵/۱
۵۷۶/۱
۵۷۷/۱
۵۷۸/۱
۵۷۹/۱
۵۸۰/۱
۵۸۱/۱
۵۸۲/۱
۵۸۳/۱
۵۸۴/۱
۵۸۵/۱
۵۸۶/۱
۵۸۷/۱
۵۸۸/۱
۵۸۹/۱
۵۹۰/۱
۵۹۱/۱
۵۹۲/۱
۵۹۳/۱
۵۹۴/۱
۵۹۵/۱
۵۹۶/۱
۵۹۷/۱
۵۹۸/۱
۵۹۹/۱
۶۰۰/۱
۶۰۱/۱
۶۰۲/۱
۶۰۳/۱
۶۰۴/۱
۶۰۵/۱
۶۰۶/۱
۶۰۷/۱
۶۰۸/۱
۶۰۹/۱
۶۱۰/۱
۶۱۱/۱
۶۱۲/۱
۶۱۳/۱
۶۱۴/۱
۶۱۵/۱
۶۱۶/۱
۶۱۷/۱
۶۱۸/۱
۶۱۹/۱
۶۲۰/۱
۶۲۱/۱
۶۲۲/۱
۶۲۳/۱
۶۲۴/۱
۶۲۵/۱
۶۲۶/۱
۶۲۷/۱
۶۲۸/۱
۶۲۹/۱
۶۳۰/۱
۶۳۱/۱
۶۳۲/۱
۶۳۳/۱
۶۳۴/۱
۶۳۵/۱
۶۳۶/۱
۶۳۷/۱
۶۳۸/۱
۶۳۹/۱
۶۴۰/۱
۶۴۱/۱
۶۴۲/۱
۶۴۳/۱
۶۴۴/۱
۶۴۵/۱
۶۴۶/۱
۶۴۷/۱
۶۴۸/۱
۶۴۹/۱
۶۵۰/۱
۶۵۱/۱
۶۵۲/۱
۶۵۳/۱
۶۵۴/۱
۶۵۵/۱
۶۵۶/۱
۶۵۷/۱
۶۵۸/۱
۶۵۹/۱
۶۶۰/۱
۶۶۱/۱
۶۶۲/۱
۶۶۳/۱
۶۶۴/۱
۶۶۵/۱
۶۶۶/۱
۶۶۷/۱
۶۶۸/۱
۶۶۹/۱
۶۷۰/۱
۶۷۱/۱
۶۷۲/۱
۶۷۳/۱
۶۷۴/۱
۶۷۵/۱
۶۷۶/۱
۶۷۷/۱
۶۷۸/۱
۶۷۹/۱
۶۸۰/۱
۶۸۱/۱
۶۸۲/۱
۶۸۳/۱
۶۸۴/۱
۶۸۵/۱
۶۸۶/۱
۶۸۷/۱
۶۸۸/۱
۶۸۹/۱
۶۹۰/۱
۶۹۱/۱
۶۹۲/۱
۶۹۳/۱
۶۹۴/۱
۶۹۵/۱
۶۹۶/۱
۶۹۷/۱
۶۹۸/۱
۶۹۹/۱
۷۰۰/۱
۷۰۱/۱
۷۰۲/۱
۷۰۳/۱
۷۰۴/۱
۷۰۵/۱
۷۰۶/۱
۷۰۷/۱
۷۰۸/۱
۷۰۹/۱
۷۱۰/۱
۷۱۱/۱
۷۱۲/۱
۷۱۳/۱
۷۱۴/۱
۷۱۵/۱
۷۱۶/۱
۷۱۷/۱
۷۱۸/۱
۷۱۹/۱
۷۲۰/۱
۷۲۱/۱
۷۲۲/۱
۷۲۳/۱
۷۲۴/۱
۷۲۵/۱
۷۲۶/۱
۷۲۷/۱
۷۲۸/۱
۷۲۹/۱
۷۳۰/۱
۷۳۱/۱
۷۳۲/۱
۷۳۳/۱
۷۳۴/۱
۷۳۵/۱
۷۳۶/۱
۷۳۷/۱
۷۳۸/۱
۷۳۹/۱
۷۴۰/۱
۷۴۱/۱
۷۴۲/۱
۷۴۳/۱
۷۴۴/۱
۷۴۵/۱
۷۴۶/۱
۷۴۷/۱
۷۴۸/۱
۷۴۹/۱
۷۵۰/۱
۷۵۱/۱
۷۵۲/۱
۷۵۳/۱
۷۵۴/۱
۷۵۵/۱
۷۵۶/۱
۷۵۷/۱
۷۵۸/۱
۷۵۹/۱
۷۶۰/۱
۷۶۱/۱
۷۶۲/۱
۷۶۳/۱
۷۶۴/۱
۷۶۵/۱
۷۶۶/۱
۷۶۷/۱
۷۶۸/۱
۷۶۹/۱
۷۷۰/۱
۷۷۱/۱
۷۷۲/۱
۷۷۳/۱
۷۷۴/۱
۷۷۵/۱
۷۷۶/۱
۷۷۷/۱
۷۷۸/۱
۷۷۹/۱
۷۸۰/۱
۷۸۱/۱
۷۸۲/۱
۷۸۳/۱
۷۸۴/۱
۷۸۵/۱
۷۸۶/۱
۷۸۷/۱
۷۸۸/۱
۷۸۹/۱
۷۹۰/۱
۷۹۱/۱
۷۹۲/۱
۷۹۳/۱
۷۹۴/۱
۷۹۵/۱
۷۹۶/۱
۷۹۷/۱
۷۹۸/۱
۷۹۹/۱
۸۰۰/۱
۸۰۱/۱
۸۰۲/۱
۸۰۳/۱
۸۰۴/۱
۸۰۵/۱
۸۰۶/۱
۸۰۷/۱
۸۰۸/۱
۸۰۹/۱
۸۱۰/۱
۸۱۱/۱
۸۱۲/۱
۸۱۳/۱
۸۱۴/۱
۸۱۵/۱
۸۱۶/۱
۸۱۷/۱
۸۱۸/۱
۸۱۹/۱
۸۲۰/۱
۸۲۱/۱
۸۲۲/۱
۸۲۳/۱
۸۲۴/۱
۸۲۵/۱
۸۲۶/۱
۸۲۷/۱
۸۲۸/۱
۸۲۹/۱
۸۳۰/۱
۸۳۱/۱
۸۳۲/۱
۸۳۳/۱
۸۳۴/۱
۸۳۵/۱
۸۳۶/۱
۸۳۷/۱
۸۳۸/۱
۸۳۹/۱
۸۴۰/۱
۸۴۱/۱
۸۴۲/۱
۸۴۳/۱
۸۴۴/۱
۸۴۵/۱
۸۴۶/۱
۸۴۷/۱
۸۴۸/۱
۸۴۹/۱
۸۵۰/۱
۸۵۱/۱
۸۵۲/۱
۸۵۳/۱
۸۵۴/۱
۸۵۵/۱
۸۵۶/۱
۸۵۷/۱
۸۵۸/۱
۸۵۹/۱
۸۶۰/۱
۸۶۱/۱
۸۶۲/۱
۸۶۳/۱
۸۶۴/۱
۸۶۵/۱
۸۶۶/۱
۸۶۷/۱
۸۶۸/۱
۸۶۹/۱
۸۷۰/۱
۸۷۱/۱
۸۷۲/۱
۸۷۳/۱
۸۷۴/۱
۸۷۵/۱
۸۷۶/۱
۸۷۷/۱
۸۷۸/۱
۸۷۹/۱
۸۸۰/۱
۸۸۱/۱
۸۸۲/۱
۸۸۳/۱
۸۸۴/۱
۸۸۵/۱
۸۸۶/۱
۸۸۷/۱
۸۸۸/۱
۸۸۹/۱
۸۹۰/۱
۸۹۱/۱
۸۹۲/۱
۸۹۳/۱
۸۹۴/۱
۸۹۵/۱
۸۹۶/۱
۸۹۷/۱
۸۹۸/۱
۸۹۹/۱
۹۰۰/۱
۹۰۱/۱
۹۰۲/۱
۹۰۳/۱
۹۰۴/۱
۹۰۵/۱
۹۰۶/۱
۹۰۷/۱
۹۰۸/۱
۹۰۹/۱
۹۱۰/۱
۹۱۱/۱
۹۱۲/۱
۹۱۳/۱
۹۱۴/۱
۹۱۵/۱
۹۱۶/۱
۹۱۷/۱
۹۱۸/۱
۹۱۹/۱
۹۲۰/۱
۹۲۱/۱
۹۲۲/۱
۹۲۳/۱
۹۲۴/۱
۹۲۵/۱
۹۲۶/۱
۹۲۷/۱
۹۲۸/۱
۹۲۹/۱
۹۳۰/۱
۹۳۱/۱
۹۳۲/۱
۹۳۳/۱
۹۳۴/۱
۹۳۵/۱
۹۳۶/۱
۹۳۷/۱
۹۳۸/۱
۹۳۹/۱
۹۴۰/۱
۹۴۱/۱
۹۴۲/۱
۹۴۳/۱
۹۴۴/۱
۹۴۵/۱
۹۴۶/۱
۹۴۷/۱
۹۴۸/۱
۹۴۹/۱
۹۵۰/۱
۹۵۱/۱
۹۵۲/۱
۹۵۳/۱
۹۵۴/۱
۹۵۵/۱
۹۵۶/۱
۹۵۷/۱
۹۵۸/۱
۹۵۹/۱
۹۶۰/۱
۹۶۱/۱
۹۶۲/۱
۹۶۳/۱
۹۶۴/۱
۹۶۵/۱
۹۶۶/۱
۹۶۷/۱
۹۶۸/۱
۹۶۹/۱
۹۷۰/۱
۹۷۱/۱
۹۷۲/۱
۹۷۳/۱
۹۷۴/۱
۹۷۵/۱
۹۷۶/۱
۹۷۷/۱
۹۷۸/۱
۹۷۹/۱
۹۸۰/۱
۹۸۱/۱
۹۸۲/۱
۹۸۳/۱
۹۸۴/۱
۹۸۵/۱
۹۸۶/۱
۹۸۷/۱
۹۸۸/۱
۹۸۹/۱
۹۹۰/۱
۹۹۱/۱
۹۹۲/۱
۹۹۳/۱
۹۹۴/۱
۹۹۵/۱
۹۹۶/۱
۹۹۷/۱
۹۹۸/۱
۹۹۹/۱
۱۰۰۰/۱

(۲۰)

انسان کے جھوٹا ہونے کے لیے اتنا
ہی کافی ہے کہ جو بات سُنے
(بغیر تحقیق کے) لوگوں سے بیان
کرنا شروع کر دے۔

(۲۱)

آدمی کا چچا اس کے باپ کے
مانند ہے۔

(۲۲)

جو کسی مسلمان کے عیب چھپائے
گا اللہ تعالیٰ قیامت کے روز اس
کے عیب چھپائے گا۔

(۲۳)

وہ شخص کامیاب ہے جو اسلام لایا
اور جس کو بقدر کفایت رزق مل گیا
اور اللہ تعالیٰ نے اس کو اپنی روزی
پر قناعت دے دی۔

كُفِيَ بِالْمَرْءِ كَذِبًا
أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا
سَمِعَ -
(مسلم، مشکوٰۃ)

عَمُّ الرَّجُلِ صَنُو
أَبِيهِ - (بخاری و مسلم)

مَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا
سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ - (بخاری و مسلم)

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ
وَرُزِقَ كِفَافًا وَقَنَّعَهُ
اللَّهُ بِمَا أُتَاهُ -
(مسلم)

۲۰/۱
۲۱/۱
۲۲/۱
۲۳/۱
۲۴/۱
۲۵/۱
۲۶/۱
۲۷/۱
۲۸/۱
۲۹/۱
۳۰/۱
۳۱/۱
۳۲/۱
۳۳/۱
۳۴/۱
۳۵/۱
۳۶/۱

(۲۴)

أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا
يَوْمَ الْقِيَامَةِ
الْمُصَوِّرُونَ (بخاری و مسلم)

سب سے سخت عذاب میں
قیامت کے روز تصویر بنانے
والے ہوں گے۔

(۲۵)

الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ
(مسلم)

مسلمان، مسلمان کا بھائی
ہے۔

(۲۶)

لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ
حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ
مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ
(بخاری و مسلم)

کوئی بندہ اس وقت تک پورا
مسلمان نہیں ہو سکتا جب تک
اپنے بھائی کے لیے وہی پسند
نہ کرے، جو اپنے لیے پسند کرتا ہے۔

(۲۷)

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ
لَا يَأْمَنُ جَارَهُ
بَوَاقِيَّتِهِ
(مسلم)

وہ شخص جنت میں نہ جائے گا
جس کا پڑوسی اس کی ایندڑوں
سے محفوظ نہ رہے۔

(۲۸)

أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ
لَا نَبِيَّ بَعْدِي۔

میں آخری پیغمبر ہوں، میرے بعد
کوئی نبی پیدا نہ ہو گا۔ (بخاری و مسلم)

(۲۹)

لَا تَقَاطَعُوا وَلَا تَدَابَرُوا
وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا
تَحَاسَدُوا وَكُونُوا
عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا۔
(بخاری)

آپس میں قطع تعلق نہ کرو اور ایک
دوسرے کے درپے نہ ہو اور
آپس میں بغض نہ رکھو اور حسد نہ
رکھو۔ اور اے اللہ کے بندو
سب بھائی ہو کر رہو۔

(۳۰)

إِنَّ الْإِسْلَامَ يَهْدِمُ
مَا كَانَ قَبْلَهُ وَإِنَّ
الْهَجْرَةَ تَهْدِمُ
مَا كَانَ قَبْلَهَا وَإِنَّ
الْحَجَّ يَهْدِمُ مَا كَانَ
قَبْلَهُ۔

اسلام ان تمام گناہوں کو ٹوٹھا
دیتا ہے جو پہلے کے تھے
اور ہجرت اور حج ان تمام گناہوں
کو ٹھادیتے ہیں جو اس سے
پہلے کئے تھے۔
(مسلم، مشکوٰۃ)

(۳۱)

الْكَبَائِرُ إِلَّا شَرَاكَ
بِاللَّهِ وَ عُقُوقُ
الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ
النَّفْسِ وَ شَهَادَةُ
الزُّوْرِ - (بخاری، مسلم از مشکوٰۃ)

(۳۲)

مَنْ نَفَسَ عَنْ
مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِّنْ
كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ
اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِّنْ
كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ
وَمَنْ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَى
مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا
سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا

کبیرہ گناہ اللہ تعالیٰ کے ساتھ
کسی کو شریک ٹھہرانا، اور والدین
کی نافرمانی کرنا اور کسی کو بے گناہ
قتل کرنا۔ اور جھوٹی شہادت
دینا ہیں۔

جو شخص کسی مسلمان کو دنیاوی مصیبت
سے چھڑائے، اللہ تعالیٰ اس کو
قیامت کی مصیبتوں سے چھڑا دے
گا اور جو شخص کسی مفلس غریب
پر (معاملہ میں) آسانی کرے
اللہ تعالیٰ اس پر دنیا و آخرت
میں آسانی کرے گا اور جو شخص کسی
مسلمان کی پردہ پوشی کرے گا اللہ تعالیٰ
اُس کی پردہ پوشی کرے گا اور جب
تک بندہ اپنے مسلمان بھائی

(۳۳)

وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ فِي
عَوْنِ الْعَبْدِ مَا
كَانَ الْعَبْدُ فِي
عَوْنِ أَخِيهِ -

کی مدد میں لگا رہتا ہے اللہ
تعالیٰ اس کی مدد میں لگا
رہتا ہے۔
(مسلم از مشکوٰۃ)

(۳۴)

كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ
(مسلم)

ہر ایک بدعت گمراہی
ہے۔

(۳۵)

أَبْغَضُ الرِّجَالِ
عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا لَدَى
الْخَصِمِ - (بخاری و مسلم)

اللہ کے نزدیک سب سے
زیادہ مبغوض جھگڑالو آدمی
ہے۔

(۳۶)

الظُّلُورُ شَطْرُ
الْإِيمَانِ -

پاک رہنا آدھا ایمان
ہے۔

اللہ کے نزدیک سب سے زیادہ
محبوب جگہ مسجدیں ہیں۔ (مسلم)

أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَى
اللَّهِ مَسَاجِدُهَا

(۳۷)

لَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ
مَسَاجِدَ - (مسلم)

قبروں کو سجدہ گاہ نہ
بناؤ۔

(۳۸)

لَتَسَوْنَ صُفُوفَكُمْ
أَوْ لِيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ
وُجُوْهِكُمْ - (مسلم)

نماز میں اپنی صفوں کو سیدھا
کرو۔ ورنہ اللہ تعالیٰ تمہارے
قلوب میں اختلاف ڈال دے
گا۔

(۳۹)

مَنْ صَلَّى عَلَى
وَاحِدَةٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
عَشْرًا - (مسلم)

جو مجھ پر ایک مرتبہ
درود بھیجتا ہے اللہ تعالیٰ
اس پر دس مرتبہ رحمت
بھیجتا ہے۔

(۴۰)

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ
بِالْخَوَاتِيمِ -

سب اعمال کا اعتبار خاتمہ
پر ہے۔ (بخاری و مسلم)

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَالْمُخْصُوصِ بِحَقِّهِ أَمِيرِ الْكَوَلِمِ
وَأَخَوَاتِ الْحَكَمِ وَأَخِرُ دَعْوَانَا
أَنَّ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

العبد الضعيف محمد شفيع عفا الله
عنه ووفقه لما يحب ويرضاه

۱۷ رجب المرجب
۱۴۲۲ھ

ہماری دیگر مطبوعات

تسہیل الصرف	شرح مائے عامل بلا اعراب
چہل حدیث	تسہیل الخو یعنی نحو میر
قانونچہ کا مروی	دیوبندی بریلوی اختلاف اور صراط مستقیم
انصاف	تسہیل الترتیب یعنی نظم مائے عامل
تسہیل المیزان	مسلمان خواتین کے لئے بس سبق
نورانی قاعدہ	مروجہ حیلہ اسقاط اور دعا بعد نماز جنازہ
پارہ الم	درس توحید
علم الخو	روضۃ الادب
منزل	صرف بھائی
شرک کیا ہے۔	بدعت کیا ہے۔
ذکر جہری	الرباط لروحیۃ الاسقاط
دروس نماز	دروس سورۃ الکوتر

دینی اسلامی درسی اور غیر درسی کتابوں کا بہترین ادارہ

فاروقیہ پبلشرز مکتبہ فاروقیہ ہزارہ روڈ حسن ابدال ضلع اٹک Ph:523418